

Nie jest to doręczenie w trybie art. 15 zzs⁹ ust.2 i 3 ustawy z 2 marca 2020 r.

Sygn. akt III AUa 806/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 listopada 2021 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Alicja Sołowińska

Protokolant: Joanna Lebedzińska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 listopada 2021 r. w B.

sprawy z odwołania H. B. (1)

przeciwko Dyrektorowi Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

o wysokość emerytury policyjnej

na skutek apelacji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W.

od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 18 marca 2021 r. sygn. akt IV U 2633/19

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 806/21

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 1 sierpnia 2017 roku o ponownym ustaleniu wysokości emerytury Dyrektor Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na podstawie art. 15c w zw. z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) oraz informacji IPN ustalił H. B. (1) od dnia 1 października 2017 roku wysokość emerytury wraz z dodatkami i wzrostami na kwotę 2 278,61 złotych brutto. Podstawa wymiaru świadczenia w wypadku ubezpieczonego wynosiła kwotę 4 420,15 zł, a emerytura wyniosła 75,00% podstawy jej wymiaru, tj. kwotę 3 315,11 zł. Z uwagi na to, że ustalona wysokość emerytury jest wyższa od kwoty 2 069,02 zł, tj. przeciętnej emerytury ogłoszonej przez Prezesa ZUS, wobec tego wysokość emerytury została ograniczona właśnie do kwoty 2 069,02 zł.

Odwołanie od powyższej decyzji wywiódł H. B. (1) wnosząc o ponowne ustalenie wysokości świadczenia w nieobniżonej wysokości, ustalonej przed 1 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie, wyrokiem z 18 marca 2021 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił H. B. (1) prawo do emerytury w wysokości ustalonej przed 1 października 2017 r.

Sąd ten ustalił, że H. B. (1) został przyjęty do służby w Milicji Obywatelskiej 10 grudnia 1953 r. w KW MO O. na stanowisko milicjanta D. Operacyjnej KP MO P.. Od 1 kwietnia 1955 r. był starszym instruktorem szkolenia pol. KP MO

M., od 1 września 1959 r. starszym oficerem dochodzeniowym KM MO w O., od 1 grudnia 1968 r. zastępcą naczelnika, a od 1 lipca 1971 r. naczelnikiem Wydziału Śl. Kryminalnej KM MO w O.. Został zwolniony ze służby z dniem 31 lipca 1990 r. Na ostatnio zajmowanym przez stanowisku pracował jako kierownik Sekcji Operacyjnej Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego WUSW w O..

Sąd Okręgowy wskazał następnie, że H. B. (1) miał przyznane prawo do emerytury milicyjnej decyzją z dnia 6 września 1990 r. przy uwzględnieniu do wysługi emerytalnej z tytułu służby (służba w MO i równorzędnej) łącznie – 38 lat, 7 miesięcy i 2 dni oraz z tytułu okresów zaliczonych do wysługi (łącznie) - 2 lata, 1 miesiąc i 9 dni – łącznie po zaokrągleniu zaliczono do wysługi emerytalnej 41 lat. Dyrektor Zakładu Emerytalno - Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. decyzją z 21 października 2009 r. dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej H. B. (1) od dnia 1 stycznia 2010 r. określając ją w wysokości 2 791,61 zł. Wskaźnik podstawy wymiaru świadczenia organ rentowy obniżył stronie odwołującej się za przyjęty okres służby w organach bezpieczeństwa państwa z 2,6 % podstawy wymiaru do 0,7 % podstawy wymiaru za każdy rok służby. Decyzja ta została wydana w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...). Natomiast decyzją z dnia 17 grudnia 2009 r. określił wysokość emerytury na kwotę 2 473,47 złotych (72-76 akt em.). Wysokość emerytury po waloryzacji na mocy decyzji z dnia 27 lutego 2017r. – od 1 marca 2017 r. wynosiła 3 447,92 złotych.

W związku z wejściem w życie ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r. poz. 2270) organ rentowy otrzymał informację z Instytutu Pamięci Narodowej o przebiegu służby odwołującego się na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. Zaskarżoną decyzją Dyrektor ZER MSWiA dokonał ponownego ustalenia wysokości emerytury policyjnej odwołującego, określając jej wysokość od dnia 1 października 2017 r. na kwotę 2 278,61 zł. wraz z przysługującymi wzrostami i dodatkami. W uzasadnieniu organ wskazał, że wskaźnik podstawy wymiaru emerytury strony odwołującej się za okres służby na rzecz totalitarnego państwa obniżono do 0,0 % podstawy wymiaru za każdy rok we wskazanym okresie i 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą.

Sąd I instancji w pierwszej kolejności wskazał, że Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 24 stycznia 2018 r. wydanym w sprawie o sygn. akt XIII 1 U 326/18 zwrócił się do Trybunału Konstytucyjnego z pytaniem prawnym dotyczącym zgodności z Konstytucją RP analogicznych przepisów ustawy, zastosowanych przez organ rentowy w decyzji zaskarżonej odwołaniem innego uprawnionego do emerytury policyjnej/ policyjnej renty inwalidzkiej na podstawie przepisów ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. (tj. art. 15c., art. 22a, art. 13 ust. 1 lit. ic w zw. z art. 13b) oraz innych przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym (art. 1 i art. 2). Na skutek tego pytania prawnego zainicjowane zostało przed Trybunałem Konstytucyjnym postępowanie o sygn. akt P 4/18. Sąd Okręgowy, w kontekście konstytucyjnego prawa strony do rozpoznania sprawy bez zbędnej zwrócił uwagę na to, że pomimo znacznego upływu czasu - sprawa zarejestrowana jako P 4/18 wpłynęła do Trybunału Konstytucyjnego 27 lutego 2018 r., to w chwili obecnej procedowanie Trybunału Konstytucyjnego nadal trwa i trudno jest przewidzieć, kiedy dojdzie do rozstrzygnięcia sprawy. W tych okolicznościach Sąd zdecydował o dalszym procedowaniu i niezawieszaniu ponownie postępowania, mając na uwadze, że każda ze stron niniejszego sporu ma uprawnienie do zaskarżenia merytorycznego rozstrzygnięcia do sądu wyższej instancji.

Sąd Okręgowy odwołał się następnie do art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 roku o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...), zgodnie z którym za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznaje się służbę od dnia 22 lipca 1944 r. do dnia 31 lipca 1990 r. w enumeratywnie tam wymienionych cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach, w tym m.in. wykonywanie czynności operacyjno – technicznych niezbędne w działalności Służby Bezpieczeństwa w jednostkach MSW i ich odpowiednikach terenowych (m.in. w pionach SB w Komendach Wojewódzkich Milicji Obywatelskiej przemianowanych od 1 sierpnia 1983 r na Wojewódzkie Urzędy Spraw Wewnętrznych) w Wydziale (...) i W (art. 13 b ust.1. pkt 5 podpunkt d). Sąd podkreślił przy tym, iż ustawodawca posłużył się w przepisie art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) ustawową definicją kwalifikującą do organów państwa totalitarnego każdą jednostkę wymienioną enumeratywnie w tym przepisie i każdą

z rodzajów służb i pełnionych w nich funkcji bez rozróżnienia czy dana osoba pełniła tam służbę aktywnie wspierała aparat państwa totalitarnego, czy tylko biernie w nim uczestniczyła, czy zajmowała decyzyjne stanowisko, czy też należała do tzw. obsługi technicznej aparatu bezpieczeństwa.

Sąd Okręgowy powołał się też na wykładnię art.13b, dokonaną przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 września 2020 r. III UZP 1/20, w której wskazał, iż służbą „na rzecz państwa totalitarnego” nie jest taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, tj. służbie na rzecz państwa jako takiego, które są akceptowalne i wykonywalne w każdym państwie, także demokratycznym (pkt 82 i 90 uchwały). Jako przykłady takich aktywności Sąd Najwyższy wskazał służbę w obszarach bezpieczeństwa państwa (tj. służba w policji kryminalnej, ochrona granic, ochrona gospodarcza państwa, zwalczanie przemytu narkotyków itp.) (pkt 95 i 100 uzasadnienia). W konsekwencji w ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Najwyższy wyłączył spoza działania ustawy tylko taki rodzaj służby w niej wymieniony, który nie sposób wiązać z działalnością (służbą) na rzecz państwa totalitarnego, a ściślej rzecz ujmując na rzecz służby bezpieczeństwa. Jak zwrócił uwagę Sąd, objęta działaniem ustawy jest tylko taka osoba, która mimo, że służyła w formacjach (na stanowiskach) wymienionych w art. 13b ust. 1 ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, to jednak jej aktywność z punktu widzenia postronnego obserwatora jest oceniana jako standardowa, niezbędna i akceptowalna z punktu widzenia państwa demokratycznego (ochrona granic, policja kryminalna, ewidencja ludności, ochrona gospodarcza itp.). W ocenie Sądu, pozytywnej weryfikacji nie przejdzie osoba, która świadczyła pracę w ścisłych strukturach służby bezpieczeństwa PRL, ponieważ samą istotą działalności służby bezpieczeństwa jako całości (wszystkich jej struktur) było z jednej strony zwalczanie wszelkich przejawów słusznego sprzeciwu wobec panującego wówczas ustroju (zwalczanie tzw. opozycji demokratycznej) a z drugiej strony aktywne wspieranie – metodami nieakceptowalnymi z punktu widzenia systemów demokratycznych – reżimu komunistycznego.

Sąd dodał przy tym, że osoby zatrudnione w organach bezpieczeństwa Polski Ludowej, bez względu na zajmowane stanowisko w czasie służby uzyskiwały dodatkowe profity (wyższe wynagrodzenia, łatwiejszy dostęp do uzyskania mieszkań służbowych, itp.) z racji samej tylko przynależności do danej jednostki, czy pełnionej funkcji, niezależnie od tego jakie czynności faktycznie wykonywały (tak też pkt 7.5 wyroku TK z dnia 24 lutego 2010 r. K 6/09). Dodatkowe profity wiązały się z samą tylko przynależnością do jednostki zaliczanej do służby bezpieczeństwa również w odniesieniu do stanowisk, czy funkcji, które prima facie nie wiązały się z żadną działalnością represyjną (prace sekretarek, maszynistek, osób wykonujących czynności porządkowe, techniczne, itp.). Dodatkowe profity, w tym w szczególności wyższe wynagrodzenia, z racji świadczenia pracy na rzecz struktur bezpieczeństwa przełożyły się na wyższe kwoty świadczeń emerytalno – rentowych przysługujących takim osobom. Sąd I instancji zwrócił uwagę, że ograniczanie przywilejów emerytalnych osób pełniących służbę w organach bezpieczeństwa, znalazła aprobatę w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego (pkt 6.3 wyroku z dnia 24 lutego 2010 r. K 6/09), jak również takie stanowisko akceptuje Europejski Trybunał Praw Człowieka (skarga nr (...), A. C. przeciwko Polsce).

Wobec powyższego, Sąd I instancji wskazał, że H. B. (1) pełnił służbę w MO, a następnie WUSW w łącznym w okresie od 10 grudnia 1953 r. do 31 lipca 1990 r. IPN jako okres służby na rzecz totalitarnego państwa wskazał okres od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. Sąd wskazał, że objęcie odwołującego zakresem działania ustawy dezubekizacyjnej za wskazany wyżej w informacji IPN okres nie oznacza, iż w ostatecznym rozrachunku jego świadczenie emerytalne ulegnie obniżeniu, skoro skarżący stawiał szereg zasadnych – zdaniem Sądu – zarzutów o niekonstytucyjności zastosowanych w ustawie mechanizmów korygujących świadczenia.

Słusznie zdaniem Sądu Okręgowego, skarżący wskazywał, iż niedopuszczalne jest z punktu widzenia wartości konstytucyjnych przyjęcie wskaźnika 0,00 % podstawy wymiaru świadczenia emerytalnego za każdy rok jego służby od 01 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r., bowiem skarżący już raz miał obniżone świadczenie emerytalne w 2009 r. w trybie poprzedniej ustawy dezubekizacyjnej za okres pokrywający się z aktualnym okresem wg informacji IPN, która odebrała mu uprzywilejowany przelicznik 2,6% za rok służby i wprowadziła w jego miejsce przelicznik 0,7%. Obecna ustawa ten sam okres nakazuje traktować z przelicznikiem 0,00%. Oceniając taki zabieg ustawodawczy Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 września 2020 r. III UZP 1/20 wskazał, iż w takim wypadku doszło do naruszenia zasady ne bis in idem (zakaz dwukrotnego stosowania sankcji wobec tego samego podmiotu za ten sam czyn) wyrażonej w art.

45 ust. 1 w zw. z art. 2 Konstytucji RP (pkt 104 – 109 uzasadnienia), jak również doszło do naruszenia art. 32 ust. 1 Konstytucji, ponieważ obecna ustawa w sposób nierówny traktuje odwołującego w odniesieniu do osób, które tak jak on posiadają epizod służby w aparacie bezpieczeństwa (art. 13 ust. 1b ustawy), a które to osoby bądź nie przeszły pozytywnie weryfikacji podczas transformacji ustrojowej, bądź samodzielnie odeszły ze służby i począwszy od sierpnia 1990 roku zyskały status pracowników.

Sąd I instancji wskazał również na przepis art. 15c ust 3 ustawy zaopatrzeniowej, zgodnie z którym wysokość obniżonej emerytury nie może przewyższać przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Jak zauważył Sąd, niezależnie od stażu pracy, wysokości wynagrodzenia, zajmowanego stanowiska, wysokość świadczenia jest z góry ograniczona w oderwaniu od sytuacji prawnej konkretnej osoby. Taka regulacja, zdaniem Sądu w sposób oczywisty kłóci się z podstawowymi zasadami konstytucyjnymi wywodzonymi z brzmienia art. 2 Konstytucji RP (ochroną praw nabytych, sprawiedliwości społecznej, zaufania obywatela do państwa i tworzonego przez nie prawa oraz niedziałania prawa wstecz). Zastosowany mechanizm korygujący, w ocenie Sądu, jest też w istocie sprzeczny z konstytucyjną zasadą niedziałania ustawy wstecz tj. zastosowanie przepisów nowo ustanowionych do stanu faktycznego mającego miejsce przed ich wprowadzeniem w życie (art. 2 Konstytucji).

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję.

Apelację od powyższego wyroku wniósł organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając naruszenie:

1. art. 15c w zw. z art. 13b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji oraz art. 1 i art. 2 ust 1 i ust 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji poprzez ich niezastosowanie w sytuacji gdy bezspornym jest, iż Odwołujący pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa zdefiniowaną w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, a w związku z tym spełnione zostały przesłanki warunkujące ponowne przeliczenie jego świadczeń z zabezpieczenia społecznego służb mundurowych,
2. art. 15c w zw. z art. 13a ust. 5 ustawy zaopatrzeniowej w zw. z § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18.10.2004 r. w sprawie trybu postępowania i właściwości organu w zakresie zaopatrzenia emerytalnego funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu i Państwowej Straży Pożarnej oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 2015 r. poz. 1148 ze zm.) poprzez ich niezastosowanie, a tym samym błędne ustalanie wysokości policyjnej emerytury w stosunku do byłego funkcjonariusza pełniącego służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej,
3. art. 1 oraz art. 2 ust. 1 i ust 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji poprzez ich niezastosowanie, w sytuacji gdy z informacji o przebiegu służby z dnia 28.04.2017 r., wynika jednoznacznie, że Odwołujący się w okresie od dnia 10.12.1953 r. do dnia 14.12.1954 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b zaopatrzeniowej,
4. art. 178 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 r., nr. 78 poz. 483 z późn. zm.) w zw. z art. 15c ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust 1 i ust 4 ustawy z 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) poprzez ich niezastosowanie i wydanie orzeczenia z pominięciem obowiązujących przepisów prawa,
5. art. 188 Konstytucji RP poprzez samodzielne rozstrzygnięcie niejako „w zastępstwie” Trybunału Konstytucyjnego o niekonstytucyjności art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, w oparciu o które wydane zostały zaskarżone decyzje, pomijając wynikającą z tego przepisu wyłączną kompetencję Trybunału Konstytucyjnego w zakresie stwierdzania zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,
6. art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji nie zawieszenie postępowania odwoławczego do czasu rozstrzygnięcia postępowań toczących się przed Trybunałem Konstytucyjnym w sprawach oznaczonych sygn.

akt P 4/18 i 16/19, w których ma zostać rozstrzygnięta kwestia zgodności z Konstytucją art. 15c, art. 22a i art. 24a w związku z art. 13b ustawy z dnia 18.02.1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji /.../ oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 288 ze zm.) w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym w związku z art. 2 powołanej ustawy z dnia 16.12.2016 r., w sytuacji gdy głównym zarzutem Odwołującego się jest niekonstytucyjność przepisów stanowiących podstawę wydania zaskarżonej decyzji z dnia 01.08.2017 r. o ponownym ustaleniu wysokości emerytury policyjnej,

7. art. 2, art.7, art. 8 , art. 31 ust. 3, art. 32, art. 45 ust 1. w związku z art. 188, art. 178, art. 193 Konstytucji RP oraz art. 15c ustawy zaopatrzeniowej, poprzez autonomiczne uznanie, iż art. 15c ustawy zaopatrzeniowej narusza zasadę demokratycznego państwa prawa, równości wobec prawa, zasadę ochrony praw rodziny oraz zasadę ochrony praw nabytych, w sytuacji gdy zakwestionowane przepisy wprowadzone zostały w celu zniwelowania nieuzasadnionych przywilejów, niesłusznie przyznanych funkcjonariuszom służb bezpieczeństwa oraz wobec braku konstytucyjnych gwarancji wysokości świadczeń z zaopatrzenia emerytalnego, dopuszczanej zarówno przez przepisy krajowej jak i prawo międzynarodowe możliwości dokonywania modyfikacji reguł przyznawania świadczeń z zaopatrzenia społecznego,

8. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez przekroczenie zasady swobodnej oceny dowodów, a w związku z tym bezpodstawne uznanie przez sąd I instancji, iż służba Odwołującego się nie stanowi „służby na rzecz totalitarnego państwa” w rozumieniu ustawy zaopatrzeniowej, pomimo ustalenia w toku postępowania dowodowego iż pełniona była w jednostkach wymienionych w treści art. 13 b ustawy zaopatrzeniowej tj. Milicji Obywatelskiej przed 14.12.1954 r. ,

9. art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. w zw. z art. 13b i art. 15c ustawy zaopatrzeniowej oraz art. 2 ust 1 i 4 ustawy z dnia 16.12.2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) poprzez bezpodstawne uznanie iż pozwany organ emerytalny zobowiązany był do wykazywania iż Odwołujący się podejmował jakąkolwiek działalność polegającą na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, była trwale związana z łamaniem praw człowieka i obywatela na rzecz komunistycznego ustroju totalitarnego,

10. art. 13b ustawy zaopatrzeniowej poprzez bezpodstawne przyjęcie iż dla przyjęcia, iż służba wykonywane była na rzecz totalitarnego państwa niezbędne jest wykazanie faktu osobistego podejmowania działań naruszających wolności obywateli, prześladowaniu opozycji niepodległościowej, asystowanie przy aresztowaniach, przesłuchaniach, torturowaniu a resztowanych, gdy z literalnego brzmienia art. 13b wynika wprost, iż kwalifikacja powyższa uzależniona jest jedynie od ustalenia faktu pełnienia służby w jednej z jednostce wymienionej w tym przepisie,

11. art. 233 § 1 w zw. z art. 252 k.p.c., które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, polegające na zakwestionowaniu przez Sąd I instancji oświadczenia IPN, pomimo braku udowodnienia przez Ubezpieczonego okoliczności przeciwnych;

12. art. 87 ust 1 Konstytucji RP w zw. z art. 13b ustawy zaopatrzeniowej oraz treścią preambuły ustawy lustracyjnej, poprzez nieuzasadnione przyjęcie przez Sąd I instancji iż treść preambuły ustawy lustracyjnej stanowi normę prawną lub regułę interpretacyjną istotną dla ustalenia treści regulacji wynikającej z brzmienia art. 13b ustawy zaopatrzeniowej, pomimo iż definicja „służby na rzecz totalitarnego państwa”, zawarta w art. 13b ustawy zaopatrzeniowej jest kompletna i jednoznaczna, a w związku z tym wyklucza dokonywanie innych poza językową wykładni jej znaczenia

13. art. 87 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, poprzez uznanie przez sąd I instancji związania treścią uchwały SN z dnia 16 września 2020 r.; sygn. akt III UZP 1/20.

Mając na uwadze powyższe zarzuty, skarżący organ wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA z dnia 1 sierpnia 2017 r. o ponownym ustaleniu wysokości policyjnej emerytury, zasądzenie od odwołującego na rzecz Dyrektora Zakładu (...) MSWiA kosztów

postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję. Jako wniosek ewentualny sformułowano wniosek o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi decyzję w zakresie zasądzenia na rzecz Pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za II instancję.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest niezasadna.

Przedmiotem sporu w rozpoznawanej sprawie jest wysokość emerytury H. B. (1) obniżona decyzją Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji z 1 sierpnia 2017 r., na podstawie art. 15c w związku z art. 32 ust. 1 pkt 1 ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz.U. z 2016 r. poz. 708, z późn. zm.), w oparciu o informację z IPN z 28 kwietnia 2017 r. o przebiegu służby odwołującego na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. o której mowa w art. 13b ustawy.

Na wstępie rozważań w niniejszej sprawie zauważyć trzeba, że Sąd Apelacyjny nie dostrzegł potrzeby zawieszenia postępowania na podstawie 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. z uwagi na postępowania toczące się przed Trybunałem Konstytucyjnym – i nie uznaje za zasadny zarzut błędnego niezawieszenia postępowania w oparciu o ten przepis przez Sąd I instancji. Przywołany przepis umożliwia sądowi zawieszenie postępowania jeżeli rozstrzygnięcie sprawy zależy od wyniku postępowania toczącego się przed Trybunałem Konstytucyjnym. Zdaniem Sądu Apelacyjnego zawieszenie postępowania mogłoby spowodować nadmierną przewlekłość niniejszego postępowania i tym samym naruszenie prawa odwołującego do rozpoznania jego sprawy w rozsądnym terminie i skutkować odpowiedzialnością, na podstawie przepisów ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U.2018.75.j.t.). Przypomnieć w tym miejscu należy, iż prawo strony dostępu do sądu i rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie, gwarantowane jest art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w dniu 4 listopada 1950 r. w R. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) i art. 45 Konstytucji RP. Szczególnie akcentowane jest w sprawach, w których przedmiotem są świadczenia mające istotne znaczenie dla egzystencji ubezpieczonych (emerytury, renty, wynagrodzenia za pracę). Znany jest Sądowi fakt, że przed Trybunałem Konstytucyjnym od ponad 3 lat toczy się postępowanie w sprawie sygn. akt P 4/18, w przedmiocie odpowiedzi na pytanie prawne Sądu Okręgowego w Warszawie. Sąd ten postanowieniem z dnia 24 stycznia 2018 r. sygn. akt XIII 1 U 326/18, zwrócił się do Trybunału z pytaniem o konstytucyjność przepisów art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji w związku z art. 2 ustawy z 16 grudnia 2016 r. oraz art. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...). Zawieszenie postępowania, w świetle art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c. jest fakultatywne, a zatem zależne od decyzji sądu orzekającego biorącego w tym względzie pod uwagę wszystkie okoliczności sprawy. W rozpoznawanej sprawie decyzja organu rentowego zapadła 1 sierpnia 2017 r. a zatem od jej wydania upłynął już okres 4 lat. Stąd, zdaniem Sądu Apelacyjnego, niezbędnym jest wydanie orzeczenia w niniejszej sprawie.

Ponadto pomijając fakt fakultatywnego zawieszenia postępowania, na podstawie art. 177 § 1 pkt 3¹ k.p.c., trzeba też zauważyć, że nawet wydanie wyroku Trybunału Konstytucyjnego stwarzać może stronom, stosownie do jego treści możliwość potencjalnego wznowienia postępowania stosownie do art. 401¹ k.p.c., 403 § 4 k.p.c., 416¹ k.p.c. Nadto równie istotną kwestią jest to, że zawisła przed Trybunałem sprawa dotyczy zgodności przepisów ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy (...) z Konstytucją RP. Nawet zatem negatywne rozstrzygnięcie w tym zakresie dla funkcjonariuszy nie zwolni sądu od oceny obniżenia świadczeń w kontekście

regulacji prawa unijnego ale i również, z punktu możliwości pozbawienia lub ograniczenia ich świadczeń w kontekście przyznanie im ochrony w sprawach art. 1 Protokołu Nr (...) do Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonego w dniu 20 marca 1952 r. w P. (Dz.U. z 1995 r. Nr 36 poz. 175).

Sąd Apelacyjny nie uznaje również za zasadne zarzuty naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisów Konstytucji.

W zakresie oceny niekonstytucyjności konkretnego przepisu prawnego przez sąd powszechny występują dwa odmienne stanowiska. W orzecznictwie Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego wyrażany jest pogląd, że kompetencję orzekania o niekonstytucyjności oznaczonego przepisu ustawy ma wyłącznie Trybunał Konstytucyjny i tylko on może rozważać usunięcie z systemu prawnego przepisów sprzecznych z ustawą zasadniczą (art. 188 pkt 1 Konstytucji RP). Z tego stanowiska wynika, że sąd powszechny nie ma możliwości niestosowania obowiązujących przepisów ustawy z powołaniem się na ich niekonstytucyjność. Dopóki nie zostanie stwierdzona przez Trybunał Konstytucyjny niezgodność określonego przepisu z Konstytucją RP, dopóty ten przepis podlega stosowaniu i może stanowić podstawę merytorycznych rozstrzygnięć sądowych. Domniemanie zgodności ustawy z Konstytucją może być obalone jedynie wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego, a przewidziane w art. 178 ust. 1 Konstytucji związanie sędziego ustawą obowiązuje dopóty, dopóki ustawie tej przysługuje moc obowiązująca (por. wyroki Sądu Najwyższego z 2 kwietnia 2009 r., IV CSK 485/08 i z 17 marca 2016 r., V CSK 377/15 oraz wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 5 listopada 2010 r., (...) i powołane w nich orzeczenia).

Wyrażane jest również odmienne stanowisko, zgodnie z którym orzekanie o zgodności ustaw z Konstytucją (art. 188 pkt 1 Konstytucji RP), co niewątpliwie należy do wyłącznej kompetencji Trybunału Konstytucyjnego, nie jest tożsame z oceną konstytucyjności przepisu mającego zastosowanie w konkretnej sprawie rozstrzyganej przez sąd. Wskazuje się, że sąd jest obowiązany do oceny konstytucyjności przepisu ustawy w ramach ustalania, który przepis obowiązującego prawa będzie zastosowany do rozstrzygnięcia danego stanu faktycznego w indywidualnej sprawie. Odmowa zastosowania przepisu ustawy uznanego przez sąd za sprzeczny z konstytucją nie narusza zatem kompetencji Trybunału Konstytucyjnego i nie ma bezpośredniego związku z tymi kompetencjami. Uznanie, że sądy powszechne nie są uprawnione do badania zgodności ustaw z Konstytucją, a w konsekwencji do zajmowania stanowiska w kwestii ich zgodności, jak też niezgodności z ustawą zasadniczą, jest wyraźnie sprzeczne z art. 8 ust. 2 Konstytucji RP, który zobowiązuje do bezpośredniego stosowania jej przepisów, przy czym pod pojęciem „stosowanie” należy rozumieć w pierwszym rzędzie sądowe stosowanie prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z 8 sierpnia 2017 r., I UK 325/16 i powołane w nim orzecznictwo).

Sąd Apelacyjny wskazuje również, że nie zasługuje na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Przepis ten określa sądowi granice swobody oceny dowodów. Jak wiadomo, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem zawiera on przede wszystkim nakaz - nie doznający wyjątku - aby wyrażona ocena w aspekcie wiarygodności dokonana była na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału w sprawie oraz uwzględnienia wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lipca 2002 r., IV CKN 1256/00, LEX nr 80267; wyrok Sądu Najwyższego z 26 stycznia 2000 r., III CKN 562/98 (...); postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2002 r., II CKN 691/99, LEX nr 54339, Prok. i Pr.- wkł. (...)). Takiemu obowiązkowi Sąd Okręgowy sprostał, wskazując w sporządzonym uzasadnieniu dowody, na których się oparł i wyjaśniając motywy rozstrzygnięcia. Swoje ustalenia, Sąd Okręgowy poczynił uwzględniając wszystkie zebrane w sprawie dowody i przyjmując wykładnię przepisów prawa stosownie do poczynionych ustaleń faktycznych. Dotyczy to w szczególności ustalenia, iż H. B. (1) w okresie od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. nie pełnił służby na rzecz totalitarnego państwa. Sąd Okręgowy nie naruszył przy tym art. 232 k.p.c., ponieważ ten przepis nigdy przez sąd naruszony zostać nie może. Przepis ten nie nakłada na sąd żadnego obowiązku, ale stanowi o obowiązku wskazywania dowodów przez strony (wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2017 r., I ACa 45/17).

Sąd Okręgowy poprzez zakwestionowanie informacji IPN nie naruszył również przepisu art. 252 k.p.c.

Odnosząc się do tego zarzutu wskazać należy, że podstawą do obniżenia należnej H. B. (1) emerytury była informacja IPN z 28 kwietnia 2017 r. o przebiegu służby na rzecz totalitarnego państwa. Przypomnieć należy, iż informacja

ta została wydana przez IPN w oparciu o art. 13a ustawy zaopatrzeniowej, w brzmieniu nadanym mu art. 1 pkt 3 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (Dz.U.2016 poz. 2270). Zgodnie z treścią art. 13a. ust. 1 na wniosek organu emerytalnego Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych i, w terminie 4 miesięcy od dnia otrzymania wniosku, przekazuje organowi emerytalnemu informację o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy na rzecz totalitarnego państwa, o której mowa w art. 13b. Zgodnie z art. 13a ust. 5 ustawy informacja o przebiegu służby jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby sporządzonym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy.

W myśl § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z 18 października 2004 r. w sprawie trybu postępowania (...) środkiem dowodowym potwierdzającym datę i podstawę zwolnienia ze służby oraz okres służby jest zaświadczenie o przebiegu służby sporządzone na podstawie akt osobowych funkcjonariusza wystawione przez właściwe organy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, organ rentowy ustalając wysokość emerytury H. B. (2) był związany treścią informacji IPN o przebiegu jego służby „na rzecz totalitarnego państwa”, bowiem w świetle obowiązujących przepisów organ ten nie ma możliwości kontroli ani oceny informacji dotyczącej przebiegu służby funkcjonariusza. Sąd Okręgowy natomiast nie jest związany tą informacją, bowiem ubezpieczony ubiegający się o świadczenia z ubezpieczenia społecznego w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych może wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia.

W orzecznictwie sądów powszechnych, sądów administracyjnych oraz Sądu Najwyższego ukształtował się jednolity pogląd, zgodnie z którym okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi przewidzianymi w Kodeksie postępowania cywilnego. Ponadto przeciwko informacji o przebiegu służby mogą być przeprowadzane przeciwdowody. Sąd Najwyższy (por. wyroki z 9 kwietnia 2009 r., I UK 316/08, LEX nr 707858; z 6 września 1995 r., II URN 23/95, OSNAPiUS 1996 nr 5, poz. 77, z 8 kwietnia 1999 r., II UKN 619/98, OSNAPiUS 2000 nr 11, poz. 439, z 4 października 2007 r. I UK 111/07, LEX nr 275689, z 2 lutego 1996 r., II URN 3/95, OSNAPiUS 1996 nr 16, poz. 239 oraz z 25 lipca 1997 r., II UKN 186/97, OSNAPiUS 1998 nr 11, poz. 342) na gruncie art 473 k.p.c. wielokrotnie wypowiedział się, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i prawa pracy w postępowaniu przed sądem nie obowiązują ograniczenia dowodowe. W postępowaniu przed sądem ubezpieczeń społecznych w sprawach o świadczenia emerytalno-rentowe prowadzenie dowodu z zeznań świadków lub z przesłuchania stron nie podlega żadnym ograniczeniom. Nie może zatem ulegać wątpliwości, że pracownik czy ubezpieczony ubiegający się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego może w postępowaniu przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych wszelkimi dowodami wykazywać okoliczności, od których zależą jego uprawnienia z tytułu ubezpieczenia - także wówczas, gdy z dokumentu np. zaświadczenia o zatrudnieniu, wynika co innego. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 9 grudnia 2011 r. sygn. akt II UZP 10/11 (OSNP 2012/23-24/298) wyraził pogląd, że sąd ubezpieczeń społecznych, rozpoznający sprawę w wyniku wniesienia odwołania od decyzji Dyrektora Zakładu Emerytalno-Rentowego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w W. w sprawie ponownego ustalenia (obniżenia) wysokości emerytury policyjnej byłego funkcjonariusza Służby Bezpieczeństwa, nie jest związany treścią informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa przedstawionej przez Instytut Pamięci Narodowej zarówno co do faktów (ustalonego w tym zaświadczeniu przebiegu służby), jak i co do kwalifikacji prawnej tych faktów (zakwalifikowania określonego okresu służby jako służby w organach bezpieczeństwa państwa). Należy podkreślić, że postanowienie Sądu Najwyższego zapadło na tle obniżenia emerytury policyjnej w związku z pierwszą ingerencją ustawodawcy w świadczenia emerytalne funkcjonariuszy reżimu komunistycznego, kiedy to do ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy, wprowadzono dodatkowy art. 15b przewidujący, że obniża się emeryturę osobie, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i która pozostawała w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r.

Sąd Najwyższy uznał zatem, że informacja IPN stanowi dowód, który nie jest jednak dowodem wyłącznym albo dowodem niepodważalnym, którym sąd byłby związany, bez możliwości jego oceny w ramach przysługującego sądowi prawa do swobodnej i wszechstronnej oceny dowodów (art. 233 §1 k.p.c.). Inaczej rozumiana uchwała dawałaby IPN przymioty organu rozstrzygającego arbitralnie kwestie wysokości świadczenia emerytalnego bez potrzeby odwoływania się do sądu a z sądu organ firmujący jedynie ustalenia zawarte w informacji IPN.

Nie można mówić o naruszeniu § 14 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 18 października 2004 r., ponieważ przepis ten nie odnosi się do informacji sporządzanej przez IPN.

Odnosząc się do meritum sprawy wskazać należy, że wprawdzie z literalnego brzmienia przepisu art. 13b ustawy zaopatrzeniowej wynika, że jedynym kryterium pełnienia służby na rzecz totalitarnego państwa jest fakt pełnienia służby w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r. w wymienionych w nim jednostkach organizacyjnych będących częścią aparatu systemu policyjnego, na którym opiera się państwo totalitarne, to jednak – zdaniem Sądu Apelacyjnego - mając na uwadze wykładnię celowościową ustawy uznać należy, że istotne znaczenie dla interpretacji definicji „służby na rzecz totalitarnego państwa” ma rodzaj i zakres czynności wykonywanych w trakcie służby.

Ww. ustawa nie zawiera definicji „służby na rzecz totalitarnego państwa”. Celem odkodowania znaczenia tego sformułowania należy w związku z tym odnieść się do definicji zawartej w ustawie z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz o treści tych dokumentów (Dz.U. z 2019 r. poz. 430). Zgodnie z preambułą ww. ustawy służbą tego rodzaju jest „praca albo służba w organach bezpieczeństwa państwa komunistycznego, lub pomoc udzielana tym organom przez osobowe źródło informacji, polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, była trwale związana z łamaniem praw człowieka i obywatela na rzecz komunistycznego ustroju totalitarnego”.

W uzasadnieniu projektu ustawy z 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy służb mundurowych wskazano, iż jej celem jest „wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL przez ustalenie na nowo – świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym „służbę na rzecz totalitarnego państwa” w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, do zastosowania rygorów z art. 15c ustawy nie wystarczy samo formalne pełnienie służby w jednostkach wymienionych w art. 13 b ustawy w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r. ale pełnienie służby polegające na zwalczaniu opozycji demokratycznej, związków zawodowych, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, łamaniu prawa do wolności słowa i zgromadzeń, gwałceniu prawa do życia, wolności, własności i bezpieczeństwa obywateli, łamaniem praw człowieka i obywatela.

Odwołać się też należy do wykładni art. 13 b ust. 1 ustawy z 16 grudnia 2016 r. dokonanej przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z 16 września 2020 r. (III UZP 1/20). We wskazanej uchwale Sąd Najwyższy stwierdził: „Kryterium służby na rzecz totalitarnego państwa” określone w art. 13b ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej powinno być oceniane na podstawie wszystkich okoliczności sprawy, w tym także na podstawie indywidualnych czynów i ich weryfikacji pod kątem naruszenia podstawowych praw i wolności człowieka.”

We wspomnianej uchwale Sąd Najwyższy wskazał też, że sądu powszechnego nie wiąże informacja o przebiegu służby wydana przez IPN w trybie art. 13a ust. 1 ustawy z 1994 r. W konsekwencji w razie stosownego zarzutu przeciwko osnowie informacji, sąd jest zobowiązany do rekonstrukcji przebiegu służby w konkretnym przypadku, na podstawie wszystkich okoliczności sprawy. W szczególności na podstawie długości okresu pełnienia służby, jej historycznego umiejscowienia w okresie od 22.07.1944 r. do 31.07.1990 r., miejsca pełnienia służby, zajmowanego stanowiska (pkt 59 uchwały SN). W tym zakresie Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę sięgania do opinii służbowych funkcjonariuszy, uwzględniania ogólnych reguł dowodzenia: rozkładu ciężaru dowodu, dowodu prima

facie, domniemań faktycznych, wynikających z informacji o przebiegu służby (pkt 60 uchwały SN). Wskazano, że przy ocenie zasadności objęcia konkretnej osoby zakresem ustawy okolicznością, której nie można pominąć jest sam fakt weryfikacji w 1990 r. (pkt 92 uchwały SN).

Za Sądem Najwyższym powtórzyć należy, że nie każde nawiązanie stosunku prawnego w ramach służby państwowej wiąże się automatycznie z zindywidualizowanym zaangażowaniem bezpośrednio ukierunkowanym na realizowanie charakterystycznych dla ustroju tego państwa jego zadań i funkcji. Charakteru służby „na rzecz” państwa o określonym profilu ustrojowym nie przejawia ani taka aktywność, która ogranicza się do zwykłych, standardowych działań podejmowanych w służbie publicznej, to jest służbie na rzecz państwa jako takiego, bez bezpośredniego zaangażowania w realizację specyficznych – z punktu widzenia podstaw ustrojowych – zadań i funkcji tego państwa, ani tym bardziej taka aktywność, która pozostaje w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa totalitarnego (pkt 82 uchwały SN). W ocenie Sądu Najwyższego nie można zakładać, że każda osoba pełniąca służbę działała na rzecz totalitarnego państwa, gdyż niektóre funkcje związane były z realizacją zadań w zakresie bezpieczeństwa państwa, które są istotne w każdym jego modelu; niezależnie od tego komu była podporządkowana: służba w policji kryminalnej, ochrona granic (pkt 95 uchwały SN). Sąd Najwyższy zwrócił uwagę na potrzebę odróżnienia osób, które kierowały organami państwa totalitarnego, angażowały się w realizację zadań i funkcji państwa totalitarnego, nękały swych obywateli także na innym polu niż styk szeroko rozumianego prawa karnego, a więc tych podmiotów, których ocena jest zdecydowanie negatywna, od osób, których postawa nie pozostawała w bezpośredniej opozycji do zadań i funkcji państwa, lecz sprowadzała się do czynności akceptowalnych i wykonywanych w każdym państwie, także demokratycznym, bez skojarzeń prowadzących do ujemnych ocen. Inaczej każdy podmiot funkcjonujący w systemie państwa w tych latach mógłby się spotkać z zarzutem, że jego działanie, w ogólnym rozrachunku, było korzystne dla państwa totalitarnego (pkt 90 uchwały SN).

Podsumowując, Sąd Najwyższy wskazał, że pojęcie „służby na rzecz totalitarnego państwa” sensu stricto: „powinno objąć lata 1944-1956 i wiązać się wyłącznie z miejscem pełnienia służby, o ile oczywiście nie zostaną wykazane przez zainteresowanego przesłanki z art. 15c ust. 5 ustawy z 1994 r. lub w informacji o przebiegu służby zostaną wskazane okoliczności z art. 13a ust. 4 pkt 3 ustawy z 1994 r.” (pkt 93 uchwały SN). Natomiast „pojęcie sensu largo obejmie zaś okres wskazany w art. 13 b, czyli łączący w sobie cechy okresu totalitarnego i postotalitarnego (autorytarnego) oraz pierwszego okresu transformacji, to jest od utworzenia rządu T. M.. [...] tak interpretowane pojęcie zostanie ukierunkowane na funkcje, jakie pełnił i zadania, jakie podczas służby wykonywał funkcjonariusz.” (pkt 94 uchwały SN).

Trzeba mieć na względzie, że sąd pierwszej instancji nie naruszył art. 87 § 1 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym. Możliwe, a nawet wskazane jest korzystanie w orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie wykładni prawa. Potwierdza to rolę Sądu Najwyższego, którego zadaniem jest m. in. zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych.

W niniejszej sprawie IPN wydał informację o przebiegu służby H. B. (1) stosownie do art. 13a ust. 1 ustawy zaopatrzeniowej i na podstawie akt osobowych stwierdził, że od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa o której mowa art. 13b ustawy. Prawidłowy tok postępowania w sprawie jak niniejsza powinien powodować, że informacja IPN o przebiegu służby wyznacza pewne ramy czasowe, co do których zachodzi potrzeba wyjaśnienia, co konkretnie robił były funkcjonariusz, co można by ocenić jako działalność na rzecz państwa totalitarnego.

Mając na uwadze powyższe rozważania i przede wszystkim kryteria oceny służby na rzecz totalitarnego państwa wyrażone w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 16 września 2020 r. (III UZP 1/20) przypomnieć należy przebieg służby H. B. (1) oraz zajmowane przez niego stanowiska.

Służbę w Milicji, H. B. (1) rozpoczął 10 grudnia 1953 r. w KW MO O. na stanowisku milicjanta D. Operacyjno-Konwojowej KP MO P.. Został przyjęty na 3 miesięczny okres próbny. W 1954 r. został skierowany na przeszkolenie W.K.P.S. w T., a po jego zakończeniu nadal pełnił służbę jako milicjant w KP MO w P.. Od 1 kwietnia 1955 r. był

starszym (...), od 1 września 1959 r. starszym oficerem dochodzeniowym KM MO w O., od 1 grudnia 1968 r. zastępcą naczelnika, a od 1 lipca 1971 r. naczelnikiem Wydziału Śl. Kryminalnej KM MO w O.. Został zwolniony ze służby z dniem 31 lipca 1990 r. Na ostatnio zajmowanym przez stanowisku pracował jako kierownik Sekcji Operacyjnej Wydziału Dochodzeniowo-Śledczego WUSW w O..

Z akt osobowych nadesłanych przez IPN wynika, że aktywność zawodowa H. B. (1) od grudnia 1953 r. to służba w organach Milicji Obywatelskiej. Przez wiele lat zajmował stanowisko inspektora Wydziału Dochodzeniowo K. Miejskiej MO w O., od 1963 r. pełnił funkcję kierownika sekcji w tym wydziale. Pozytywna ocena służby, w szczególności jako organizatora i przełożonego spowodowała, że od 1968 r. był zastępcą Naczelnika Wydziału (...) Kryminalnej K. (...) w O., a następnie naczelnikiem tego wydziału. Służbę zakończył po około 40 latach pracy z dniem 31 lipca 1990 r.

Wskazany przez IPN w informacji okres od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. jako służba na rzecz totalitarnego państwa jest krótki w zestawieniu z całym okresem służby. Podkreślić też należy, iż jest to początkowy okres służby, który był okresem próbnym, a także obejmował szkolenie w T.. Brak jest w związku z tym podstaw do przyjęcia, iż w kwestionowanym okresie obejmującym 1 rok, odwołujący wykonywał jako początkujący i przyuczający się milicjant czynności nakierowane na łamanie praw człowieka i obywatela, czy gwałceniu prawa do życia, wolności, czy własności. Wyodrębnienie z całego okresu służby H. B. (1) od 10 grudnia 1953 r. do 14 grudnia 1954 r. jako służby na rzecz państwa totalitarnego, w zestawieniu z całym okresem służby w Milicji, zdaje się wynikać jedynie z organizacyjnego podporządkowania organów MO Ministerstwu Bezpieczeństwa Publicznego.

Reasumując, w ocenie Sądu Apelacyjnego, na podstawie stanowisk, jakie zajmował H. B. (1), nie można uznać, aby pełnił on służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu wynikającym z uchwały w sprawie III UZP 1/20. W sprawie nie ma dowodów wskazujących na działania odwołującego w spornym okresie na rzecz państwa totalitarnego, wobec czego uznać należało, iż informacja IPN o przebiegu służby nie jest wystarczającym dowodem takiej służby uzasadniającym radykalną i oderwaną od zindywidualizowanej winy funkcjonariusza ingerencje w jego prawo do świadczeń. Brak jest jakichkolwiek danych, aby uznać, że H. B. (1) pełnił służbę na rzecz totalitarnego państwa w rozumieniu wcześniej określonym. Akta osobowe nie wskazują, że odwołujący podejmował specyficzne bezpośrednie działania, które zmierzały do nękania obywateli i naruszania ich podstawowych praw i wolności.

Mając powyższe na uwadze, niezależnie od zarzutów apelacji dotyczących naruszenia przepisów Konstytucji, skoro odwołującemu nie można przypisać służby na rzecz totalitarnego państwa, to tym samym brak jest podstaw dla zastosowania mechanizmu ustalenia wysokości emerytury określonego w art. 15c ustawy zaopatrzeniowej.

Z tych względów Sąd Apelacyjny oddalił apelację jako bezzasadną na mocy art. 385 k.p.c.

Alicja Sołowińska